תלמוד בבלי · אחרונים · ציון לנפש חיה

ציון לנפש חיה על עירובין

רבי יחזקאל לנדא

ספריית אור ברסלב · or-breslev.co.il

ציון לנפש חיה על עירובין

רבי יחזקאל לנדא

מקור הטקסט: ספריא · רישיון: לפי המהדורה: נחלת הכלל או Creative Commons

התכנים שלפניכם נאספו, מוינו, סוננו ונערכו בעמל רב ובמסירות על ידי צוות פרויקט 'אוצריא' (otzaria.org).

לקריאה באתר, עם המפרשים והמקורות ליד כל שורה: https://or-breslev.co.il/library/ציון-לנפש-חיה-על-עירובין/
הקובץ נוצר ב־16 בנובמבר 2026 מגרסה v38-202611161024 של הספרייה.

תוכן העניינים

דף ב. 4
דף ב: 4
דף ג. 6
דף ג: 7
דף ד. 7
דף ד: 7
דף ה. 9
דף ה: 11
דף ז: 12
דף ח. 13
דף ח: 14
דף יא. 14
דף יא: 14
דף יב: 15
דף יג. 15
דף יד. 15
דף טז. 16
דף כב. 16
דף כג. 17
דף כג: 17
דף כז: 17
דף לא: 18

דף ב.

מכתבי תלמידיו והמה בחוברות בין כתבי רבינו זצ"ל:
מ"ש גבי סוכה דתני פסולה וגבי מבוי תני תקנתא לפי מאי דבעי למימר הש"ס לקמן (דף ג') דסוכה דלישיבה עבדי שני ממבוי דלהילוך עביד יש לנו לומר בסוכה תני פסולה רבותא לרבנן דאע"ג דלישיבה עביד אפ"ה פסולה בדיעבד ובמבוי תני לרבותא דר"י דאע"ג דלהילוך עביד אפ"ה לכתחילה ימעט. אם לא דנאמר דסוגיא דידן אזלי להנך תירוצי דלא מחלקי בין סוכה למבוי:
שם ואבע"א וכו' מבוי דלא נפישי מיליה וכו'. נראה דהאי ואבע"א לא קאי כלל לאביי שתירץ אליבא דרב דר"י פליג אמתני' נמי ברוחבה רק לאידך תירוצא. דאל"כ אם ר"י הי' פליג ברוחבה קשה אמאי לא כייל במתני' גבוה ורחב ברחב סגי ברחב סגי, שצריך למעט. אע"כ דואב"א קאי לאידך תירוצא ויש לדחות ועיין לעיל מ"ש].

דף ב:

גמ' ור"י מפתחו של אולם גמר וכו' איתא בת"ח ה"מ למיפרך דאי מפתחו של אולם גמר א"כ פתחו של היכל אמאי לא היה גבוה אלא עשרים ורחב עשר הי' לו לעשותו שוה לאולם. אלא דעדיפא פריך ע"כ: והנה זה לא קשה אלא להך תירוצא דמפתחו של מלכי' גמר ר' יהודה וכפי מה שפירשו התוס' ד"ה אלא מעתה דהקושיא היא דהיה לו לעשותו שוה לאולם זהו לרבנן אבל לר"י דסבר דאיקרי פתח הי' לו לעשותו שוה לאולם ובאמת נלע"ד דהשתא סבר דאפי' לר' יהודה לא מיקרי אולם פתח:
רש"י ד"ה משפת קלעים ולמטה וכו' והמפרש לשון ראשון טועה וכו' ומשו"ה אהדר לאוקמי פתח החצר בגובה כ' עכ"ל ונראה לקיים הגי' ולאו מטעמי' אלא דהתרצן כוונתו קושית מהרש"א וז"ל וצ"ע להאי פירושא האיך מתפרשין הנך קראי דפ' תרומה ופ' ויקהל דכתיב ולשער החצר מסך עשרים אמה וכו' עכ"ל ולהכי הוכרח לאוקמי בגובה כ' לפרש האי קרא ולשער החצר מסך עשרים אמה וכנ"ל:
תוד"ה מידי הוא טעמא אלא לרב. ואע"ג דברייתא נמי גמרה מהיכל איכא למימר דפליגא אמתני' והוא דחוק ונראה לתרץ דהנה בתוס' לעיל ד"ה ואב"א הקשו וא"ת מאי פריך שאני חצר דה"ל צוה"פ שהכלונסות הוא ע"ג ווים וי"ל וכו' דאליבא דרב קיימינן ורב תני צריך למעט ולהכי נמי כי פריך בסמוך ור"י מפתחו של אולם גמר והא תנן ולא פליג ר"י. ולא משני שאני אולם דהוי צוה"פ משום דאליבא דרב קיימינן ע"כ וקשה א"כ לפ"ז כבר ידע המקשן מרב דאמר צריך למעט. וא"כ מאי מקשה אח"כ אלא מעתה לא תהני ליה

צורת הפתח. כיון דכבר ידע מהתירוץ ונראה דלכאורה קשה. כיון דעיקר קושית הש"ס דאלא מעתה לא תיהני ליה צורת הפתח דאי הוה קרוי פתח ע"י צוה"פ היה לעשותו שוה לאולם כמ"ש תוס' ד"ה אלא מעתה ואם כן אמאי מקשה לרבנן ולא לר"י דפתחו של אולם קרוי פתח אף בלא צוה"פ דהא סגי בלחי אף שרחב כ' וגובה מ' וא"כ הי' לעשות היכל שוה לאולם וע"ז לא הוה משני הש"ס מידי דאע"ג דלרב לא מהני צוה"פ יותר מי' מ"מ מיקרי פתח בלא צוה"פ לר"י. אך דהא י"ל כיון דלא אשכחן בפירוש לר"י דמהני צוה"פ יש לומר כיון דההיכל לא הי' רחבו אלא עשר וא"כ אם היו עושין אותו שוה לאולם לא הי' נשאר גפופי מכאן ומכאן ובלא גפופי בודאי אין שם פתח עליו כמ"ש תוס' ד"ה ליבעי דלתות וכו' ולכך מקשה דוקא לרבנן דמצינו דמהני צורת הפתח וא"כ אי מהני צוה"פ הי' לעשותו שוה לאולם אבל לר"י דלא מצינו דמהני צוה"פ לק"מ ואין להקשות לר"י עכ"פ הי' להם לעשותו בגובה שוה לאולם ז"א דזה לא הי' כלל כוונת המקשה דאם אינם יכולים להשוותן בגובה וברוחב ל"ק כלל שישוו אותם כאחד אך קשה מאי מקשה הש"ס אח"כ אלא מעתה לא תיהני ליה אמלתרא שכונת הש"ס ג"כ דאי מהני אמלתרא הי' להם לעשותו שוה לאולם כמ"ש המהרש"א. אמאי לא מקשה נמי לר"י ואין לומר כיון דלר"י אינם יכולים לעשותו שוה לאולם ברוחב כיון דלית ליה גפופי וצוה"פ לא מהני ותו לא קשה אגובה קשה לפ"ז לרבנן נמי לא מקשה מידי דהא לקמן (דף י"א ע"א) בעי הש"ס איפכא מאי ומסיק דצוה"פ מהני לגובה ולרוחב ואמלתרא מהני רק לגובה ולא לרוחב ואם כן כיון דכבר משני הש"ס דלרב צוה"פ לא מהני. אמלתרא לא מהני לרוחב וא"כ ע"כ דאין קושית הש"ס דהי' להם לעשותו שוה לגובה ולרוחב רק אגובה לחוד הוא דפריך א"כ הדרא קושיתינו לדוכתא אמאי לא מקשה בין קושיא ראשונה דאלא מעתה לא תיהני ליה צוה"פ וקושיא השני' דאם כן לא תהני ליה אמלתרא לר"י ולדידיה לא הי' משני מידי דלר"י אף דצוה"פ ואמלתרא לא מהני מ"מ היה להם לעשותו שוה לאולם. דלדידיה מיקרי פתח עד מ' לגובה וכ' לרוחב בלחי לחוד אף בלא צוה"פ ובלא אמלתרא. ויש לתרץ דלעולם עיקר קושית הש"ס הוא שהי' להם לעשותו שוה בגובה וברוחב אבל בגובה לחוד וארוחב לחוד לא מקשה כלל. וא"כ קושית הש"ס דאלא מעתה לא תיהני ליה צוה"פ הוא כפשוטו דצוה"פ מהני לגובה ולרוחב וע"ז משני הש"ס מידי הוא טעמא אלא לרב הא תני צריך למעט פירוש לא שרב אמר כן אמשנתינו אלא אברייתא לקמן (דף י"א ע"א) דתני מבוי שהיה גבוה מכ' אמה צריך למעט פירוש בגבהו לא מהני צה"פ אבל ברוחב מודה רב דמהני צוה"פ. ומשני הש"ס כיון דבגובה אינו יכול להשוות שוה לאולם בתכלית השיווי. ומקשה אח"כ אלא מעתה לא תיהני

ליה אמלתרא פירש ברוחב הי' לו לעשותו שוה ע"י צוה"פ דברוחב מודה רב דמהני ואגובה הי' לעשות אמלתרא. אבל לר"י דלא מצינו דמהני צוה"פ לא קשה כלל לא קושיא ראשונה ולא קושיא שניה. כיון דברוחב לא יכולים לעשותו שוה לאולם דלית ליה גפופי וצוה"פ לא מצינו דמהני לדידיה:

אבל לפ"ז יקשה עלינו קושית תוס' בד"ה ואבע"א אמאי לא משני שאני חצר דה"ל צורת הפתח. ואין לתרץ דאליבא דרב קיימינן וכמו שתירצו הם. דהא לפי שיטתינו מודה רב דמהני צוה"פ ברוחב וי"ל דלר"י דגמר מפתחו של אולם אליבא דרב ע"כ בל"ז מוכח דלא מהני צוה"פ אפי' ברוחב. דהא קשה אר"י דעד מ' קרוי פתח כאולם. דלמא שאני אולם דה"ל צוה"פ. וי"ל דר"י הוכיח ע"כ דצוה"פ לא מעלה לעשותו פתח. דאי הטעם בפתחו של אולם דה"ל צוה"פ הי' לו לעשות היכל שוה לאולם ע"י צוה"פ אע"כ אף בלא צוה"פ הי' קרוי פתח. והא דלא השוו היכל ואולם משום דלית ליה גיפופי וצוה"פ לא מהני ואגובה לחוד לא מקשה כלל כמש"ל וא"כ מתורץ מה שהקשינו לעיל הא כבר ידע דלרב לא מהני צוה"פ די"ל דהש"ס ידע זה לר"י אליבא דרב דלדידיה מוכרחין אנו לומר דלא מהני. משא"כ לרבנן. והש"ס מקשה אליבא דרבנן ומתורץ נמי קושית תוס' דדוקא לרב מקשה ולא לתנא דברייתא דרב מוכיח אליבא דר"י דסבר האי סברא דהי' להם לעשות היכל שוה לאולם. דאל"כ לא גמר כלל מאולם. דדלמא שאני אולם דה"ל צוה"פ וכמו שבארנו. וא"כ גם לרבנן קשה דהי' להם לעשות היכל שוה לאולם. אבל לתנא דברייתא דר"י מפתחו דמלכים גמר אף דרבנן מפתחו של היכל גמר לא מקשה הש"ס מידי, דאיכא למימר דאין זה סברא כלל שישוו היכל לאולם. אבל אליבא דרב דאמר ר"י מפתחו של אולם גמר מוכח שפיר האי שסברא הוא שישוו היכל לאולם:

דף ג.

תוס' ד"ה אי קלשת וכו' אבל לרבינא קשה דמשמע דמשום סוכה דאורייתא פסולה משום אי קלשת ע"כ ולולי דברי תוס' הי' נ"ל לומר דה"ק רבינא ופליג על רבא מפרזקיא דגבי יחיד נמי מדכר אלא סוכה דאורייתא אחמור בהו רבנן וחששו יותר דלמא לא אדכר להכי פסולה אפילו אם הי' צילתה מרובה מחמתה משא"כ גבי הוצין איכא למימר דיורדין הרבה למטה דליכא למיגזר מידי כמ"ש התוספות:

דף ג:

רש"י ד"ה ואבע"א ר"נ וכו' אלא בשאר אמות קאמר. הא דלא פירש רש"י הכא כדמפרש לעיל רוב אמות קאמר לסברת המהרש"א דמפרש רוב אמות היינו דמילי דחומרא רוב אמות הן מבוי כ' אמות לגובהה ולפירצה ע"ש ולזה לא נוכל לפרש גבי סוכה רוב אמות כמבוי דהא דופן עקומה הוא רק ד' אמות לכך דקדק רש"י בלשונו וכתב סתם אלא כשאר אמות:

דף ד.

גמ' לאביי ודאי תנאי היא בתו"ח הקשה בשם הרשב"א אמאי לא קאמר נמי לאביי דרשב"ג אתי לאפרושי מילתא דת"ק דכל אמות שאמרו חכמים דנקט ת"ק היינו כל אמות שאמרו חכמים בכלאים עכ"ל ואפשר לומר דא"כ הי' לו לרשב"ג לינקוט בדבריו רק מה שיתפרש דברי ת"ק והוא כל אמות שאמרו חכמים בכלאים בת ששה. ואמאי נקט ובלבד שלא יהו מצומצמות אם לא להראות דפליג את"ק:

דף ד:

לימא בהא קמיפלגי וכו'. לא דכ"ע סברי אסור להשתמש וכו'. מתוך הסוגיא משמע דהא דסגי לרב יוסף בטפח היינו היכא דמותר להשתמש אבל אי הוה אסור להשתמש תחת הקורה לא פליג רב יוסף. מדלא קמשני דכ"ע קסברי אסור להשתמש ופליגי אי קורה משום היכר אי משום מחיצה וחוד הפנימי יורד וסותם דאי אסור להשתמש תחת הקורה גם רב יוסף מודה דבעי ד' שיהיה מקום ניכר וחשוב. ואין לומר דמשום דרוצה לתרץ אליבא דהילכתא דמותר להשתמש קמשני הכי. דהא לעיל היה סבור לומר דכ"ע משום מחיצה וכמו שפירש"י והא אנן קיי"ל לקמן דקורה משום היכר. אע"כ דבמקום שאסור להשתמש כ"ע מודו דבעי ארבעה ומכאן קשה לי על הרמב"ם בפי"ו מה' שבת שסתם ופסק כר"י דסגי בטפח. ולא חילק בין פתוח לכרמלית דאסור לטלטל תחת הקורה ובין פתוח לר"ה. דהא באותו פרק שם ה' י"א כתב דמותר לטלטל תחת הקורה או בין הלחיים בסמוך לר"ה. אבל בפתוח לכרמלית אסור לטלטל תחת הקורה והוה ליה לחלק נמי הכא דבפתוח לכרמלית צריך למעט ארבעה טפחים: והנה בהא דפסק הרמב"ם דבפתוח לכרמלית אסור לטלטל תחת הקורה ולר"ה מותר כ' הראב"ד שיבוש הוא זה. כי תחת הקורה לעולם מותר אבל בין הלחיים פליג רבא דאי פתוח לר"ה מותר [כונתו דהא (בדף ט' ע"א) קאמר רבא בין לחיין נמי מותר ואותיביה אביי וכו' ורבא התם דפתוח לכרמלית

אבל לר"ה שריא. וא"כ מצינו רק חילוק לרבא בין לחיין. אבל גבי קורה אין חילוק בין ר"ה לכרמלית:

ונלענ"ד במה שנדקדק בריש הסוגיא דקאמר לימא בהא קמיפלגי וכו'. ומ"ד ארבעה קסבר אסור להשתמש תחת הקורה. וקשה הא אביי אית ליה לקמן (דף ט') דמסתברא מילתא דר' יוחנן בתחת הקורה ומותר להשתמש ע"ש. והאיך אפשר דפליגא בזה ולתרץ זאת ע"כ צ"ל החילוק דכ' הרמב"ם דדוקא בפתוח לר"ה מותר להשתמש אבל לכרמלית אסור ולקמן בסמוך לר"ה איירי ומותר והמקשן סבר לאוקמי פלוגתייהו בסמוך לכרמלית ואביי נמי מודה דאסור ומתרץ לא דכ"ע קסברי מותר להשתמש אפי' בפתוח לכרמלית. וליכא חילוק בין פתוח לכרמלית או לר"ה. ופלוגתייהו בכל גווני. ופליגי אי משום היכר או משום מחיצה. ומעתה מתורץ דברי הרמב"ם דמחלק בין פתוח לר"ה או לכרמלית דמדברי המקשן מוכח כן וכנ"ל, ומעתה יש לנו לסמוך במאי דמחלק רבא לקמן גבי לחי בין פתוח לרשות הרבים ובין פתוח לכרמלית דה"ה גבי קורה. דהא חזינן דהאי מקשה סבר לחלק. והמתרץ דלא נחית לזה היינו לאביי דלית חילוק גבי לחי. וה"ה גבי קורה. אבל לרבא דחזינן הך חילוק גבי לחי. סמכינן אסברת המקשן נמי אקורה. וכמו שמחלק הרמב"ם ג"כ בקורה: בזה מיושב נמי דברי הרמב"ם במה שלא מחלק בין סמוך לר"ה או לכרמלית דצריך למעט בטפח או בארבעה. מדלא קאמר דכ"ע אסור להשתמש דאפשר לומר דאפי' במקום דאסור לטלטל תחת הקורה והוא כשסמוך לכרמלית כשצריך לעשותו מחוץ לקורה ואפ"ה סגי בטפח. ולא קשה קושיתנו לעיל אמאי לא משני דכ"ע אסור להשתמש די"ל דהא באמת בסמוך לר"ה מצינו דמתיר אביי לקמן להשתמש תחת הקורה כמש"ל. ועדיף לומר דכ"ע סברי מותר. כי היכי דאיירי בכל גווני בין פתוח לר"ה או לכרמלית. ואי הוה אמר דכ"ע סברי אסור הוה איירי רק בפתוח לכרמלית. ועדיף לומר לשון כוללת דאיירי מכל גווני ולעולם אפי' בסמוך לכרמלית סגי בטפח ולא צריך הרמב"ם לחלק בין ר"ה לכרמלית כמ"ש ובמ"ש מיושב קושית הב"ח על הרא"ש כאן וז"ל בסימן שס"ג כ' הרי"ף דממעטו בקורה רחבה טפח ודיו משמע שפסק כר"י דבמיעטו ברוחב טפח סגי אלא דקשה לאיזה צורך דקדק הרא"ש ממקום אחר דהרי"ף פוסק הכא כר"י הלא מפורש בדבריו דסגי בטפח עיי"ש:

אמנם במ"ש ניחא. די"ל דמאי דכתב הרי"ף דסגי בטפח היינו בפתוח לר"ה. ובזה אפי' אביי מודה דסגי בטפח. לאוקימתא דהמקשן. אבל בפתוח לכרמלית דפליגי ביה אביי ור"י אפשר לן לומר הלכה כאביי ולכך צריך הרא"ש להביא ראי' ממקום אחר דהלכה כר"י לגבי אביי דאין הלכה כתלמיד במקום הרב והרי"ף דפוסק סתם ואפי' בפתוח

לכרמלית סגי בטפח וכר"י לשאר האוקימתות: ובזה הוכחתי כדברי הכ"מ בפי"ז ה' י"א וז"ל כ' הרב המגיד שכדברי רבינו נראה מן ההלכות. ואני אומר שמדקדוק דברי הרי"ף נראה שאסור אלא כמ"ש הרא"ש וכו'. והוא כשיטת הראב"ד ע"ש. ואמנם במ"ש ע"כ מוכח מסוגין דשיטת הרי"ף כהראב"ד דליתא לחלק דהא המקשן והיינו אוקימתא ראשונה דרצה לומר דפלוגתייהו אי מותר להשתמש תחת הקורה או אסור. וא"כ קשה האיך מצי לומר דאביי סבר אסור להשתמש והא לקמן סבר דמותר וצריך לחלק להמקשן בין פתוח לר"ה או לכרמלית וכמש"ל וע"ז משני הש"ס לא דכ"ע סברי מותר להשתמש. וע"כ דקאי אפי' בפתוח לכרמלית. דבפתוח לר"ה המקשן נמי מודה דכ"ע סברי מותר אע"כ דתירוצו אפי' בפתוח לכרמלית. והיינו כרבא לקמן דמחלק רק גבי לחי אבל בקורה לית חילוק וכהראב"ד. וכיון דהרי"ף פוסק בזה כר"י כמ"ש הרא"ש. ולהתרצן אפי' בפתוח לכרמלית שרי וכהראב"ד:

דף ה.

גמ' ואב"א דכ"ע היכר של מטה כהיכר של מעלה והכא בגזירה שמא יפחת קמיפלגי ויש לדקדק הא לאביי דסבר דצריך ד' הוי ההיכר של מטה יותר משל מעלה דמשום שמא יפחת הוא דקבעי ד' ולמה לו לומר דהיכר של מטה וכו' ואפשר לומר דנ"מ דכשנפחת מעט מאותן ארבעה אם אמרינן מגוף הדין צריך ארבעה צריך לתקן משא"כ אי אמרי' מן הדין א"צ רק טפח להיכר של מטה כלמעלה אלא דמשום גזירה שמא יפחת בעי ארבע א"צ לתקן רק אם נפחת יותר מטפח אז עכ"פ בעינן כהיכר של מעלה:

אמר אביי מנא אמינא לה דאמר רמי ב"ח אר"ה לחי הבולט מדופנו של מבוי וכו' ופירש"י לתוך רוחב המבוי ולא נעשה לשם לחי. אלא הוציא בנינו בפאת ביתו כדרך שעושין משום חיזוק ויש לדקדק אמאי מפרש רש"י הכא הך מימרא דר"ה. ה"ל לפרש לקמן אגופא דמילתא דר"ה. דהכא מייתי רק להקשות אר"י ונראה דרש"י כתב זה ליישב קושית תוס' ד"ה לחי הבולט וכו' ואביי הוה מצי לאתויי נמי מהתם ובראש"ש מבואר יותר דטפי ס"ל לאביי לאתויי מההיא דלקמן משום דר"י גופא אמר כו עיי"ש ועיין ברי"ף דפסק כאביי ואע"ג דר"י רבי' הוא משום דסוגיין כאביי דמשך מבוי ד' אמות. אמנם אי הלכה כאביי גבי לחי העומד מאליו כשיטת רש"י בלא זה נמי ע"כ דהלכתא כאביי. רק לשיטת ר"ת דאין הלכה כאביי גבי לחי העומד מאליו צריכין אנו לטעמא דרי"ף ועיין ברש"א שהקשה אתירוץ ר"י דפתח ליה בק"ז. וז"ל ואע"ג דלא הוי השתא רוחב המבוי ד' כ"א בתחלת המבוי וכו' אין לחוש עיי"ש ולכאורה קשה. אי לחי משום

מחיצה באמת אמאי אין לחוש, הא אין מחיצה בפחות מד' וכמ"ש רש"י לעיל ד"ה מ"ד וכו' וקיי"ל בכל דוכתא דמחיצה שאינה ראויה לדירה לאו מחיצה היא דאין רה"י לפחות מד' טפחים וצ"ל דר"י סבר לחי משום היכירא ושפיר אין לחוש. ואין להקשות אפ"ה ליבעי ד"ט כדי שיהא דפנות המבוי מחיצות גמורות דאין מחיצה לפחות מד' וי"ל דשאר דופני המבוי אפי' לא הוי בתוך המבוי שיעור הכשר אפ"ה הוי מחיצות גמורות ממבוי ולחוץ לצד השני של הכותל דהוי מחיצות לד"ט. אבל בתוך המבוי משום לחי לא בעי ד"ט דהוא רק משום היכר. רק אבייע"כ סבר לחי משום מחיצה. דהא לשיטתו דלחי העומד מאליו כשר וא"כ אי לחי משום מחיצה, הסברא נותנת דיהא כשר. דמה לי אם עשה לשם לחי או לא. סוף כל סוף הוי מחיצה ואי לחי משום היכירא ע"כ דלחי העומד מאליו פסול דאז אם לא עשה לשם לחי לא הוי היכירא לב"א דדרכו בכך שעושין משום חיזוק ואין לומר לפ"ז אמאי לא הקשה אביי לר"י בלא זה לדידך דאמרת שיעור מבוי ד"ט וא"כ ע"כ דרוחב פחות מד' מעט כדי שיהיה ארכו יותר על רחבו. וכמו שפירש"י. וא"כ אמאי מוכשר המבוי בלחי הא אין מחיצה לפחות מד' טפחים וי"ל דשפיר ידע אביי דר"י ידחה אותו דהוא סבר לחי משום היכירא משו"ה אקשי ליה בראשו מברייתא דאין מבוי ניתר בלחי וקורה עד שיהא בתים וכו' ולפ"ז אי אפשר כלל פתח בז' דאיה מקום הפצימין ותי' ר"י דפתח ליה בקרן זוית אבל לשיטת אביי לא תירץ כלל דסבר לחי משום מחיצה ואין מחיצה לפחות מארבעה" ולפ"ז י"ל דמאי דרמי אביי אח"כ מהך דרב"ח לאו עיקר קושיתו דשמעת מיניה דהכשר מבוי ד"א. דהוה אסיק אדעתיה תירוץ ר"י דלאפוקי מתורת לחי עד דהוי ד"א למיהוי מבוי ד"ט סגי. אלא כונת אביי להוכיח דלחי משום מחיצה ולהחזיק קושיא ראשונה דהא ודאי דרבה איירי בלא נעשה לשם לחי. דבנעשה לשם לחי לא גרע בריבוי בסתימתו כדפירש"י, ואפ"ה פחות מד' נידון משום לחי וסובר דלחי העומד מאליו כשר. וע"כ דלחי משום מחיצה וכמש"ל. וא"כ קשה קושיא ראשונה אר"י מהך ברייתא דאין מבוי ניתר בלחי וקורה וכו' ואי בד' היכי משכחת לה. וא"ל כתי' ר"י דפתח ליה בק"ז. דהשתא דע"כ לחי משום מחיצה הדרא קושית מהרש"א לדוכתא. דלא הוי האורך והרוחב ד"ט. ואין מחיצה לפחות מד'. דסברת ר"י הי' אי לחי משום היכירא. אבל השת' מוכח דלחי משו' מחיצ' וא"כ ע"כ דהכש' מבוי ד"א כאביי:

והשתא מיושב קושית תוס' והרא"ש. דאביי הוי מצי לאתויי מההיא דר"י דלקמן והשתא א"ש. דהוה ידע אביי לתרץ כתי' ר"י דלאפוקי מתורת לחי עד דאיכא ד"א. ובאמת זה ליתא כלל קושיית אביי רק כוונת אביי להוכיח דלחי משום מחיצה וכמש"ל. וכ"ז נשמע שפיר מר"ה דהכא דאיירי בלחי הבולט שפיר הוכיח דע"כ איירי בלחי העומד מאליו.

אבל מר"ה דלקמן דאיירי בלחי המושך כתבו התוס' ד"ה פחות מד"א דאיירי אפי' עשה לשם לחי וא"כ לא הוה אביי מוכיח מידי דלחי משום מחיצה ומד"א נידון משום מבוי דאמר לקמן לא הי' רוצה להוכיח כלל דידע שפיר מתירוצו לאפוקי מתורת לחי. והש"ס דמשני הכא לאפוקי מתורת לחי אע"ג דאביי נמי ידע מיניה י"ל דהש"ס צריך לפרש לנו אליבא דר"י כי היכי דלא תיקשי מגופא דמימרא דר"ה דאמר ד"א נידון משום מבוי וא"כ נשמע דהכשר מבוי ד"א כדפירש"י וא"כ היא היא כונת רש"י ולא נעשה לשם לחי וע"כ דאיירי כן דאי בנעשה לשם לחי לא גרע בריבוי בסתימתו. וכמ"ש רש"י לקמן ע"ב. אע"כ דלחי העומד מאליו כשר. ולחי משום מחיצה. וליכא לתרץ כתי' ר"י לעיל דפתח ליה בקרן זוית דאם כן תקשה קושית הרש"א. ותירוצו ליתא אי לחי משום מחיצה ודו"ק: רש"י ד"ה והאמר ר"נ וכיון דאמרת ארכו ד' כשר הרי רחבו ד' חסר משהו וכו'. ע"ש ברש"א שהקשה למה לא מפרש רש"י בפשיטות דאה"נ רחבו ד' דאי אינו רחב ד' א"צ לחי כמו"ש התוס' ד"ה ואי בארבע' וכו' ואפי' רחבה ד' אין מקום פצימין לעמוד כפי' רש"י לעיל ד"ה ואי אמרת וכו' ותי' דגבי רחבו אפשר שהפצימין עומדין בב' צדי האורך מן הצד ע"כ. ודבריו תמוהים דאפי' אי נימא שהפצימין יכולין לעמוד מן הצד עכ"פ ב' חצירות צריכי' להיות במבוי דמיעוט חצירות שתים וזה אי אפשר ברחבה ד' והדרא קושית הרש"א לדוכתא עוד קשה בדברי רש"י ד"ה ואי אמרת מכדי מיעוט חצירות שתים וכו' למה נקט רש"י דוקא בקושית הגמ' מיעוט חצירות שתים ולא מקודם כשהגמ' מביא עיקר הדין דאין מבוי ניתר וכו' דבשלמא אי רש"י הוה מפרש לעיל בדברי ר"נ דאיירי ברחבה ד' כקושית מהרש"א א"ש דלהכי נקט רש"י בקושיא מיעוט חצירות שתים כדי שיתפרש דברי המקשן. ואי בארבעה היכי משכחת לה. פי' דאפי' אי איירי שהפצימין מן הצד לא משכחת בב' חצירות משא"כ אי רש"י לא הי' זוכר מזה כלל והי' אומר דמבוי סגי בחצר א' ולא הוה מקום להמקשן להקשות. הא מצינן חצר א' ברחבה ד' שהפצימין הם מן הצד. אבל השתא באמת שרש"י מפרש רחבה ד' חסר משהו קשה מ"ש רש"י שוב מיעוט חצירות שתים וצ"ע:

דף ה:

גמ' אי דמוקי ליה בהדיא אוסופי הוא דקא מוסיף עלי', פי' בודאי בשאר לחיים הנעשים לדפנות מינכרא דע"כ לשם לחי נעשה דהא חזינן ומינכרא דהלחי הזה לא לשום דבר נעשה. אבל אם יוסיף על הני ד' אמות לא מינכרא מילתא שיסברו דהני ד' אמות והך הוספה להצטרכות שלו עשה זאת ולא לשום לחי תוס' ד"ה אינו דין שיהא ניתר וכו'

דכיון שאינו יכול ללמדו בק"ו ה"נ ל"ל תוכיח הקשה מהר"ם וליפרוך מינה פירכא וכו' דהא פרצותו בעשר נמי ליכא למילף בק"ו כמ"ש בדבור שאח"ז ואפ"ה פריך הגמ' פרכא כו' ע"ש ולכאורה הי' נראה לתרץ דהכי פי' הגמ' מה לחצר שכן פרצותיו בעשר ר"ל דכי אתית למילף מגריעותא דחצר שאינו ניתר בלחי למבוי יש להשיב מה לחצר דלעולם חצר הוא מעולה ממבוי והא דאינו ניתר בלחי מטעם שפרצותיו בעשר אין ניתר בלחי משהו. משא"כ אם הש"ס הי' פריך כקושית מוהר"ם לא אתי שפיר כמ"ש דמה שאין ניתר בלחי מאחר שניתר בפס ד' זה אינו חסרון אדרבה הי' לו להתיר בלחי שהוא קיל טפי. אמנם במ"ש תוס' ד"ה שפירצתו וכו' דאיכא למימר פרצה עשר תוכיח עכ"ל נסתר כל מש"ל דהא מהשתא לא נוכל לומר כתירוץ התוס' הנ"ל דלעולם חצר היא מעולה ז"א דהלא השתא קיימינן שלא יעשה ק"ו מחצר וא"כ שפיר קושית מוהר"ם.

דף ז:

רש"י ד"ה כאן שעירבו וכאן שלא עירבו וכו' משו' רבותא דחצר נקט דאע"ג דרבים נכנסין לזה וכו' עכ"ל ויש להקשות בממ"נ אם זה דבקעי ביה רבים היא סברא טובה לפי דעת המקשן לא פריך מידי קשיא דרב אדרב בתרתי דלמא הכי אתי רב לאשמועינן ונפרצה חצר כנגדו וכו' ר"ל דאעפ"י שהיא מפולש לרה"ר אין המבוי נאסר בפילוש. רק המבוי נאסר מנפרץ במלואו לחצר כי הפילוש אינו אוסר במבוי לזה לא קשיא דברי רב אהדדי ולא אפשר לומר שזה אתי רב לאשמועינן אדנקט חצר שנוכל למיטעי באידך גיסא שפילוש אוסר עדיף הוה ליה למינקט ברחבה שכלה מבוי לתוכה א"צ כלום ובודאי נשמע שפילוש אינו אוסר ונשמע נמי במבוי שכלה לחצר אסור משום פרוץ במלואו. כי היכי דאנן מוכיחין השתא מדרב יוסף דאמר משמי' דרב יהודה במבוי שכלה לתוך רחבה. ולא יכול לבא לכלל טעות יש לומר דלכך לא רצה רב לנקוט דינו ברחבה שלא נטעה אם המבוי נפרץ לחצר ונפרצה כנגדה בר"ה אפי' כי עירבו המבוי דתו ליכא חשש מה שנפרץ לחצר מ"מ העולם אתי למיטעי מאחר דכותל ר"ה נפרץ לחצר המבוי נאסר מהחצר דבקעי ביה רבים. ומשום טעות זה נקט חצר ואתי לאשמועינן דאין המבוי נאסר משום פילוש כי אם מנפרץ במלואו א"כ. לא פריך מידי קשיא דרב אדרב. ואם נאמר דסברה זו טובה. וגם נאמר דלא רצה המקשה בסברה וזו לא משני הש"ס מידי דנקט נפרצה חצר כנגדו משום שריותא דחצר דאע"ג דרבי' בוקעין וכו' ונראה דודאי גם הס"ד סבר הש"ס דבחצר בקעי בי' רבי' הוא סברא מעליותא ואפ"ה המקשן פריך שפיר שהי' מדייק הלשון בדברי רב שכתב סתם ומבוי אסור. משמע דאפי' ע"י העירוב אסור המבוי

ולהכי הוכיח שטעם דרב הוא דנאסר מפולש ולא אתי לאשמועינן דאין המבוי נאסר משום פילוש רק מה שנפרץ לחצר דא"כ תשתרי ע"י עירוב. ופריך המקשן שפיר והמתרץ השיב דאיירי בלא עירבו ולהכי נאסר המבוי משום שנפרץ לחצר ונפרצה חצר כנגדו אתי לרבותא כפי' רש"י

שם תוס' ד"ה דאי דרב וכו' ולא נקט חצר מכלל דבחצר יש בו עוד איסור וכו'. והק' המהרש"א דמשמע דאי הוה נקט חצר לא הוה משמע שיש עוד איסור אחר וזה אינו לפי עיקר תחילת קושיתן. שאם נקט חצר כ' התוס' וליכא למימר דאסור משום מפולש ומשום שנפרץ במלואו ולא עירבו ויש ליישב בדוחק עכ"ל: ואפשר ליישב קושיתו דה"פ דהתוס' ולא נקט חצר וכו' דאם אתה נקט בדבריך חצר יכול לומר דנפרץ במלואו נמי אסור ולאידך גיסא נוכל לומר דנפרץ במלואו מותר ומזה לא נוכל למידק ומזה לא מצי למידק דע"כ נפרץ במלואו הוא אסור דאל"כ למה נקט חצר ז"א דאי הוה נקיט חצר נמי נוכל לפרש דנפרץ במלואו הוא מותר ולעולם עדיף לנקוט רחבה מבחצר:

דף ח.

רש"י ד"ה בנראה מבחוץ וכו' הואיל ואינה רגילה בו כו' עכ"ל יש להקשות דא"כ קשיא דרב אדרב בתרתי לענין פילוש ולענין נפרצה לחצר ובודאי לענין פילוש ניחא אבל מה שמקשה הש"ס מדיוקא משתמעי דאם נפרצה לחצר אסור ז"א דהא לעיל פירש"י כלה לרחבה משמע מתחלה היה פתחה לרחבה והרגילה א"צ כלום. ובאמת ברייתא בכלה לחצר הוה מוכח דאסור מאחר דרגיל בכך. אבל בנפרצה לחצר דאינו רגילה אפי' בחצר מותר והיכי מקשה הגמ' דרב אדרב לענין נפרצה לחצר ויש לומר דאם אמרת דנפרצה לחצר מותר א"כ היה קשה לרב יהודה דאינו אוסר משום פילוש אמאי נקיט בכלה לרחבה לאשמועינן דפילוש מותר הוה ליה למינקט בנפרצה לחצר ונפרצה חצר כנגדו נמי מותר משום פילוש א"ו מוכח דבנפרצה לחצר אסור אפי' אינה רגילה וא"ש דקשה דרב אדרב בתרתי: תוד"ה בעירבו קמיפלגי וכו' והא דלא משני דר"י איירי בכלה לרחבה באמצע ורב איירי בכלה לצידו וכו' וצ"ע דהיכי יכול לאוקמי דברי רב בכלה לצידו אמאי קאמר חצר מותרת והאנן קיי"ל [דף י"ב] דאין חצר ניתר אא"כ יש לו פסין משני צדדים לר"מ ובכלה לצדו הא אין לו אלא פס אחד אמנם לפי מאי דקאמר הש"ס לקמן (דף י' ע"א) דרבי סבר דחצר ניתר בפס אחד אפשר דרב סבר כרבי דדוקא ר"נ אמר שם דהלכה כר' אליעזר והוא כדברי ר' אבל רב קאמר מודים וכו' ע"ש.

דף ח:

רש"י ד"ה נדל כו' וראשיהן פתוחין לר"ה וכו' הנה מהרש"ל מיישב דבריו של רש"י ע"ש. אבל עקר מלתא דרש"י שמפרש ששני ראשין פתוחין לר"ה נשאר בתימה מהיכן יצא לרש"י זאת דלמא רק פתח אחד פתוח לר"ה וצ"ע:

דף יא.

גמ' ת"ש מבוי שגבוה וכו' ואם יש לו צורת הפתח א"צ למעט. וקשה לי לפ"ז על הגמ' דלעיל (דף ג' ע"א) דפריך דלא תיהני אמלתרא בגובה שיהא דומיא דהיכל לפרוך הגמ' באותו ענין שהתחיל בצורת הפתח דלא תיהני צורת הפתח בגובה אלמא תניא מבוי שגבוה וכו' ואם יש לו צורת הפתח א"צ למעט ואפשר דבמאי דקאמר רב אתניי' צריך למעט בהביא הש"ס לעיל והיינו אמתני' דבסמוך מבוי שהוא גבוה מכ' וכו' והרחב מעשר וכו' ואם יש לו צורת הפתח א"צ למעט. וע"ז קאמר רב אתניי' צריך למעט וא"כ כי היכי דבצורת הפתח ברוחב אתניי' צריך למעט ה"נ בגובה בצוה"פ אתניי' צריך למעט משו"ה מקשי רק מאמלתרא ולא מצוה"פ תוס' ד"ה. חצר שרובה פתחים וכו' מב' צדדין מודה רב דמהני צוה"" דאמרי' לעיל הלכה כת"ק ע"כ. ויש לדקדק לפי מה שהקשה מהרש"א על תוס' ד"ה ולחי וקורה מכאן וכו' וז"ל ומיהו ק"ק ברייתא לרב דס"ל צורת הפתח לא מהני ברוחב מעשר ותירץ הריטב""א דהאי עושה צורת הפתח דהכא איירי ע"י מיעוט לעשר ואח"כ עושה צוה"פ עכ"ל. ולפ"ז מאי מדייקי התוס' דלמא להכי מהני לעיל צורת הפתח בשני צדדין דאיירי שהי' ממעט עד שלא תהא פרוץ מרובה. כי היכי שהי' ממעט מעשר כתי' הריטב"א. ואפשר לומר דבכה"ג שהוא מיעוט פרוץ ונמי מעוט מעשר אולי לא בעינן צוה"פ אעפ"י שהוא מפולש. וע"כ מדבעי צוה"פ איירי שלא הי' ממעט מפרוץ. ובאמת מהני צורת הפתח בפרוץ מרובה משני צדדין:

דף יא:

תוס' ד"ה הכא ביותר מעשר ול"צ לשנויי לר"ל הא דידיה והא דרבי' לעיל כדמסיק התם על גבן וכו' הוה מצי התוס' לפרש דלריש לקיש לא צריך לשנויי הא דידיה אלא נטרי עד הכא במסקנא דמלתא שהש"ס משני לר"י:

דף יב:

תוס' ד"ה הב"ע דאית לה וכו' דמיירי בחצר שנפרצה בע"ש וכו' וקאמר הב"ע דאית ליה גידודי ולהכי מטלטלין בשבת הואיל והותרה הותרה עכ"ל. וכ' מהרש"א וז"ל וצ"ע אמאי לה מוקים לא בפשיטות בדליכא גידודי ונפרצה בשבת והמים באו בשבת ולהכי מטלטלין בשבת הואיל והותרה. אבל לגבי מים שבאו בשבת לא שייך הואיל והותרה הותרה עכ"ל ויש לתרץ עפ"י מה דקי"ל באו"ח סי' שע"ד סעיף ב' חצר שנפרצה בשבת לרשות הרבים או לכרמלית אסור. וכתב המ"א הטעם דלכרמלית אסור. כיון שאין המחיצות קיימות עכ"ל. ומעתה אפשר לומר במה שהגמ' מוקי בדאיכא גידודי ונפרץ בשבת. דלהכי מותר לטלטל כיון דמחיצות קיימות משא"כ אי הוה מוקמינן בדליכא גידודי ונפרץ בשבת. כקושית מוהרש"א הוה קשה היכי מותר לטלטל הא לשון ים הוא ככרמלית ובנפרץ לכרמלית אסור לטלטל, בדלא, קיימי מחיצות כקושית המ"א אלא אי קשיא הא קשיא. דאמאי לא מוקי תוס' בנפרץ מע"ש ולא בשבת וג"כ בדאיכא גפופי ובכה"ג הוא מותר כיון דאיכא מחיצות. וי"ל דהתוס' אשמועינן רבותא טפי דאפי' נפרץ בע"ש רק נשאר גידודי הותרה כיון דגידודי נקרא מחיצות וכעין זה כ' מהר"ם:

דף יג.

תוס' ד"ה על זה ועל זה נחלקו לא שייך למימר הכא טעמא דב"ש וכו' כ' הרש"א הא דלא קשיא להו לעיל מיניה שאמר ר' ישמעאל לא נחלקו בפחות מד' אמות וכי טעמא דב"ש אתי לאשמועי' די"ל דלא קשיא להו וכי טעמא דב"ש בהא דמודו ב"ש וב"ה ע"ש ולולי דברי מהרש"א אפשר לומר דר"י דקאמר לא נחלקו בפחות מד' אמות זהו לאו טעמא דב"ש אלא טעמייהו דב"ה אשמועי' דה"א דב"ה סבר דבפחות מד' אמות א"צ תיקון וכמו דס"ד לרשב"ג דב"ש וב"ה לא נחלקו בפחות מד' אמות וא"צ תיקון כלום:

דף יד.

תוס' ד"ה אתני' רחבה ובריאה וכו' ומיהו קשיא כיון דגם דברי רבנן מהפך הו"ל למימר מלתיה ארבנן וכו' ואין לומר דרב יהודה הי' מתני לרבנן ולר"י א"צ בריאה ואהדר ליה רב אתניי' בדברי ר"י רחבה ובריאה. דאפשר לומר דזה המשנה לא נשנית כמו שסבר ר"י מקודם שהגי' דרבנן סברי רחבה ובריאה ולא כמו דאתני לי' באמת. בא"ד והשתא פריך לר' אלעאי דמסתמא כרבנן אתי. הק' המהרש"א דלמאי דמתני מעיקרא לפי' ר"ת אע"פ שאינה בריאה בדברי רבנן תקשה ליה מדר' אלעאי דאיהו רחבה ד' קאמר ובמתני'

תני לרבנן דידיה שתהא רחבה טפח ויש ליישב עכ"ל ואפשר לומר דאי לאו דהגמ' משני אתנייי' כו' לא הוה ק"מ דאמינא דהא רב לא מצי אמר כרבנן לחוד דאמרי רחבה טפח ולא כר' יהודה לחוד דסבר רחבה ובריאה והוכיח דרב אתא לעשות פשר ביניהם. ונקט מילתא דרבנן רחבה וכו' ולא כרבנן דאמרי טפח אלא רחבה ארבע, משא"כ השתא דמסיק הש"ס אתנייי' בדברי רבנן רחבה ובריאה מקשי שפיר דס"ד מדנקט ר"י במתני' רחבה ולא נקט סתם אעפ"י שאינ' בריאה ונשמע נמי דצריך רחבה טפח אעפ"י שאינה בריאה. כיון דקאי על רבנן. ומשו"ה הוכיח המקשן דלהכי נקט ר"י רחבה להראות לנו הא דלא ידעינן מדברי רבנן דהיינו ארבע וע"כ "כ כר"י לא מצי אתיא האי דר' אלעאי דאל"כ הל"ל סתמא הלכה כר"י. דהא לפי הנחתו דלעיל. המקשן ס"ד דר' יהודה קאמר רחבה ארבע ומדברי ר' אלעאי משמע דמחדש ד"ז מנפשי' אלא הי' מוכיח דר' אלעאי קאי מסתמא כרבנן ומקשי הגמ' שפיר הא רבנן סברי אתנייי' רחבה ובריאה. ומשני רחבה ארבע שאני ור' אלעאי אתא לאשמועינן פירושו כרבנן. ור' יהודה סבר רחבה טפח ולא מדייקי בתי' האי לישניה רחבה: ואין להקשות מדקאמר ר' יהודה כל שיש בהקיפו וכו' ע"כ הוא סבר רחבה טפח והאיך ס"ד לומר רחבה. דאפשר לומר דלשעורא בעלמא נקט ובזה נשמע לר"י דצריך רחבה ד' צריכין היקפו י"ב טפחים:

דף טז.

תוס' ד"ה אימא סיפא כל שהוא שלשה וכו' ולרשב"ג אפי' יותר ממלואו אין בכך כלום כיון דליכא ד' כלבוד דמיא ע"כ. וקשה לפ"ז מאי משני רבא מדסיפא רשב' ג רישא נמי רשב"ג משמע דסיפא בודאי אתי כרשב"ג ורישא הוא איידי הא כמו שצריך לשנויי ברישא דלמטה הוי מחיצה שהגדיים בוקעין בה. הכי נמי צריך לשנויי בסיפא דאל"כ לא מצי אתי אליביה כמו שמפרש תי' דרשב"ג אפי' יותר ממלואו אין בכך כלום וי"ל דה"ק רבא מדסיפא אתי כרשב"ג ולא כרבנן דרבא לא ניחא ליה בהאי סברה מה דהי' משני אביי דכל למשרי ד' משא"כ ברישא לא מוכח כרשב"ג דהא מצי קאי לרבנן אפי' בלאו הא תירוצא.

דף כב.

פרק שני

תוס' ד"ה והאר"י ירושלים וכו' שאני ירושלים כיון שהיתה רחבה ט"ז. ע' מ"ש רבינו המחבר בס' דורש לציון דרוש י"ג (דף ע"ג) תי' על קושית מהרש"א דהכא:

דף כג.

בתוס' בד"ה ובלבד שיהא כו' ור"י גופיה קאמר לעיל גבי פסין עד בית סאתים עכ"ל הקשה המהרש"א דלמא בפסין דליכא מחיצות גמורות החמיר ר"י ע"ש וכתב עוד ובגליון לקמן (דף כ"ד ע"ב) ד"ה לא אמרן כתבו לסתור דברי תוס' דהכא דיש לחלק בפסין ע"ש מה שמיישב בדוחק ול"נ דבאמת ליכא סתירה דודאי לתירוצם יש חילוק כדמשני הגמ' אלו מחיצות ואלו פסין אמנם התוס' ה"ק דע"כ לא סגי בשומירה ביותר מבית סאתים לריב"ב. דאל"כ הוה קשה לרבנן דאמרו לו לר"י אי אתה מודה בדיר וכו' הא הם לא אסיק אדעתיהו משנויא אלו מחיצות ואלו פסין טפי הוה להם לאקשויי ר' יהודה גופיה אהדדי דקאמר אפי' אין בה אלא בור וכו' משמע דלר"י נמי אין חילוק בין סאתיים ליתר ומדלא השיבו רבנן הכי לר"י הוכיחו תוס' לרבנן דע"כ לר"י בי"ב אין שום היתר ביותר מבי"ס:

דף כג:

גמ' איכא בינייהו וכו' ע' מהרש"א ד"ה ובלבד וכו' ומצינן למימר דפליגי בדבר מועט כו' ולר"ע דלא איירי פי' לדבריו דודאי אם אומר דלא פליג ר"ע בדבר מועט צ"ל דיותר מבית סאתים נמי סגי בשומירה דאל"כ הוה לר"ע שלשה דינים בשלשה משהוין. שם במהרש"א דמ"ה איצטרך וכו' וליפרוך ר"ע היינו ר"י ב"ב ור"י ב"ב היינו ת"ק דאמרו לו עכ"ל. וקשה דהא איכא חילוק בלא דבר מועט צריך לר"י ב"ב מוקף לדירה ולר"ע ולת"ק לא צריך מוקף וצ"ע:

דף כז:

פרק שלישי

גמ' אבל יין ע"ג קנקנים אימא לא. יש לדקדק אמאי לא קאמר בפשיטות אבל תמד משהחמיץ לא. ויין ע"ג קנקנים מצי למילף מדבילה קעילית וי"ל דאי הוה נקט הכי אזי לא נוכל למילף ג"כ תמד משהחמיץ לא. שהייתי אומר דבילה קעילית נמי מצי למילף מיין ע"ג קנקנים והוה מוכחינן דע"כ שכר אתי לאורויי על תמד משהחמיץ. דאל"כ אמאי כתיב שכר ואתי למיטעי בתמד משהחמיץ. לכתוב יין ללמוד דבילה קעילית ולא אתי למיטעי תמד משהחמיץ אלא מדכתיב בשכר ע"כ הוה מוכח דאתי לתמד משהחמיץ לפ"ז לא הוה מצי הש"ס לומר דתמד משהחמיץ לא כנ"ל ולהכי נקט יין ע"ג קנקנים אימא לא וממילא ידעינן דה"ה תמד משהחמיץ:

דף לא:

תוס' ד"ה כאן בעירובי תחומין וכו' ועוד לפי' משמע דאי הוה אלים למיקני לא הוה מהימני וכו' לכן נראה וכו' ונראה לתרץ דבאמת מודה רש"י דלא מהימני ליה והא דלא מפרש כפי' תוס' ולא הימנוה רבנן ולא הוי עירוב אם לא בעומד ורואהו נ"ל דהי' קשה ליה קושית מוהר"ם שהק' על הא דמשני הש"ס בעומד ורואהו דליפלוג וליתני בדידה בין עומד ורואהו לאינו עומד ורואהו ואמאי נקט מתני' ואם אמר לאחר לקבלו ממנו ע"ש ולהכי נקט רש"י דמקטן לא אלים למיקני אפי' בעומד ורואהו אלא אם אמר לאחר לקבל ממנו בזה מהני בעומד ורואהו כדמשני הש"ס. ולק"מ "מ קושיות מהר"ם דלפירש"י לא מהני באמת בקנין לחוד עומד ורואהו מטעם דלא אלים למיקני:

הנה עירובי תחומין חמיר יותר מע"ח בכמה דברים ויו"ט במחנה פטורים מע"ח וחייבים בע"ת מ"מ במהות העירוב ע"ת חמיר דבעינן פת. אבל בעירובי תחומין דינו כשתופי מבואות. ומערבין בכל דבר. והטעם דע"ח בעי פת היינו משום שהוא משום דירה. ודירתו של אדם אינו אלא במקום פתו. וכמבואר ברש"י בפ' הדר (דף ע"ב). ולפי זה נוכל לומר ג"כ דדוקא פתו יוכיח. שיש בו ע"ת ואין בו עירובי חצירות. וכמו כן הראוי לו בעצמו. משא"כ ישראל בתרומ'. ובאמת בסי' שס"ו ששם איירי מע"ח שם לא נזכר דבר רק בסי' שפ"ו סעיף ח' גבי שיתוף מבואר זה. וכן בסי' ת"ט בע"ת שם סעיף ז' מבואר בכל דבר שמשתתפין בו מערבין בו ג"כ ע"ת: אמנם מדברי הרי"ף בפ"ק דביצה שהביא ראיה שע"ח נוהג ביו"כ ממה שאמרו ב"ה לב"ש שמערבין לגדול ביוה"כ. א"כ מוכרח מדברי הרי"ף דגם ע"ח מערבין בתרומה ובגוף הדין של הרי"ף אם עירוב והוצאה ליוה"כ או לא. נ"ל מדתנן בפ"ד דר"ה יו"ט של ר"ה שחל בשבת וכו' ולמה נקט ר"ה ולא נקט ג"כ של יובל אם חל בשבת אלא ודאי כיון שהטעם משום שמא יעבירנו א"כ לא היו יכולים לגזור ביובל דא"כ בטלה לה תקיעה דיובל בכל השנים. וכמ"ש מוהרמ"פ דלכך לא אמרי משום שמא יתקן כלי שיר. עיין במג"א סי' תקפ"ח ס"ק ד'. ולפי זה מוכח דיש איסור הוצאה ביוה"כ. ואמנם לפי מ"ש הר"ן דמשום הך גזירה לא היו מבטלין מתקיעה רק משום דלא בקיאינן בקביעא דירחא א"כ בלא"ה לא היה קשה מיובל דכבר היו יודעים קביעת החודש: אך לכאורה תמוה על הרי"ף ממה דאמרינן בעירובין (דף ל' ע"ב) כמאן דלא כחנניא דתניא חנניא אומר כל עצמן של ב"ש לא היו מודים בעירוב עד שיוציא מטתו וכל כלי תשמישו לשם. והדבר יפלא דלמא פלוגתא דב"ש וב"ה הוא בעירובי חצירות אלא ודאי שעיקר ההוכחה ממערבין ביוה"כ וביוה"כ ליכא עירובי חצירות ודלא כהרי"ף ואף דלב"ש ודאי יש עירובי חצירות אפילו ביו"ט כדמוכח בביצה (דף י"ב ע"א)

וק"ו ביוה"כ. מ"מ ודאי מדב"ה אמרי לב"ש אי אתם מודים שמערבים ביוה"כ ולב"ה ע"כ היינו תחומין והשיבו ב"ש אבל מכלל דס"ל לב"ש עירובי תחומין והיינו דלא כחנניא: ואפשר לומר דעל כרחך בתחומין מיירי דהרי קאמר לנזיר ביין וע"ח בעי פת ואף דלב"ש גם עירובי חצירות לא בעי פת דהרי ר"א שמותי הוא. וקאמר (בדף ע"ח) במשנה דבכל מערבין חוץ מן המים והמלח ור' יהושע פליג וסבר פת הוא עירוב מ"מ מדב"ש נשמע לב"ה דקאמר מערבין ביין מכלל דבתחומין איירי ועל זה קאי ב"ש: